

Fra Lolland til Wisconsin i 1847.

Den første danske selskabsrejse til USA.

I begyndelsen af november 1847 stod 19 danske udvandrere lidt fortabte ved bredden af Michigansøen i det amerikanske territorium Wisconsin. 11 var fra Stokkemarke og 8 fra egnen omkring Nysted på Lolland. Efter 12 ugers rejse hvoraf 9 på Atlanterhavet, var de nået til Milwaukee hvor der mod forventning ingen var til at tage imod dem. Det ærgrede ikke mindst gruppens leder, *Elisabeth Biering* (1804-1884). Hun havde overtalt de andre til at tage med på baggrund af løfterne i sin mands breve fra Amerika, men stod nu her med 6 børn i en fremmed verdensdel uden at manden, *Christian Ludvig Christensen* (1804-1879), lod sig se.

C. L. Christensen var året før taget fra Stokkemarke via Hamborg og New Orleans til Wisconsin, for som han sagde, at bane vej for en ny, bedre og friere tilværelse i Amerika for undertrykte landarbejdere og husmænd i Danmark. Selv havde han haft en fremtrædende placering hjemme, som Stokkemarkes første sognerådsformand, men det politiske arbejde havde taget tiden fra det daglige som kroejer og postekspeditør i byen og han og familien var derfor havnet i gæld. 3 år tidligere havde kromandens gode ven i København, *Lars Jacob Fribert* (1808-1862) ”afskrevet” en stor gæld ved at rejse til Amerika og Christian Ludvig besluttede nu tilsvarende at starte forfra i Amerika. Vel ankommen til USA skrev han hjem og fortalte hvordan alting nu gik meget bedre i: ”*det bedste Land paa Jorden*”. Han havde skaffet sig hus og rigelig med jord og det var derfor på høje tid at familie, venner og bekendte kom til Amerika, hvor alt stod parat. Indvandrerne fra Lolland blev derfor skuffede, da han ikke, som aftalt, mødte op ved båden for at hente dem.

Nu var det jo ikke så let for C. L. Christensen, helt præcist at vide hvornår de kom. Med sejlskib over Atlanterhavet kunne sørejsen alt efter vindforholdene tage mellem 4 og 12 uger. Telegram nåede først til Wisconsin i januar 1849, men i marts 1847 var der i det mindste blevet etableret et posthus på det sted hvor den tidligere postekspeditør havde slået sig ned 40 kilometer vest for Milwaukee. Desværre havde posthuset og hermed stedet ved samme lejlighed fået et helt nyt navn: ”*Hartland*”. Dette nye stednavn var der ikke mange der kendte i Milwaukee, hvor langt de fleste af byens 20.000 indbyggere var indvandret fra Europa i løbet af de allerseneste år. Det var sådan set heldigt, sprogligt set, for det betød at gruppen fra Lolland, der ikke talte engelsk, i stedet kunne spørge sig frem på tysk, svensk eller norsk. De fik at vide at det sted de søgte måtte være Delafield Township i Waukesha County. Her boede i hvert fald området eneste to danskere og det blev bekræftet af svenskere, der kunne fortælle, at danskerne havde slået sig ned i ”*Nya Uppsala*” ved ”*Tallsjön*” (eller ”*Pine Lake*” på engelsk). Den ene, Lars Jacob, var kommet i 1843 den anden, Christian Ludvig, i 1846. Da man nu vidste hvor eks-kromanden var, blev der sendt bud efter C. L. Christensen, der med en uges forsinkelse nåede frem i en lejet oksekærre. Gensynet var dog ikke idel glæde, en af Elisabeth Bierings sønner fortalte siden at hans mor blev forfærdet da hun så hans far komme i det simple amerikanske køretøj med hornet forspand.

Rejsen fra Lolland til Wisconsin 1847

Bortset fra den allersidste del af rejsen der foregik med oksekærre, var turen fra Lolland til Wisconsin gået planmæssigt. Selskabet havde forladt Danmark midt i august 1847 og var via Kiel nået til Hamburg, som man sidst i august forlod om bord på den tremastede amerikanske bark ”*Savannah*”. Skibet, der havde to dæk, en længde på 58 meter og vejede 414 tons, var året før

blevet bygget på det store værft i Richmond, Maine, og var så nyt, at det opfyldte de krav til faciliteter, rumfang pr. passager og proviant på amerikanske skibe som kongressen havde vedtaget i 1846. Anledningen til de skærpede lovbestemmelser var "ligkisteskipene" ("Coffin-ships") der disse år, billigt, bragte hundredtusinder fra det hungerplagede Irland til Amerika, men med tusinder af dødsfald undervejs.

De i alt 162 passagerer på "Savannah" nåede derimod alle velbeholdne New York, hvor de blev registret i Battery Park på sydspidsen af Manhattan lørdag den 23. oktober 1847. Mandag aften fortsatte de med hjuldampere "Isaac Newton" op ad Hudson-floden til staten New Yorks hovedstad Albany og videre med jernbane til Buffalo ved Niagara-faldet. Den sidste del af turen gik med en hjuldampere, der i løbet af 7 dage førte de rejsende over Erie-, Huron- og Michigansøen via Detroit og nord om Michigan-halvøen til Milwaukee.

Meget mere om netop denne rejserute kan læses hos den store svenske forfatter Vilhelm Moberg, der i sine udvandrerromaner lader de fiktive, men verdenskendte svenske udvandrere Karl Oscar og Kristina fra Ljuders sogn i Småland foretage samme rejse i 1851. At skildringerne er så parallelle skyldes at Moberg bygger på samtidige svenske beskrivelser af rejsen til Wisconsin i 1840'erne. Forskellen er egentlig blot, at Christian Ludvig og Elisabeth fra Stokkemark på Lolland var virkelige personer.

Christian Ludvig og Elisabeth fra Stokkemark sogn

Christian Ludvig Christensen blev født på Pederstrup gods i Vesterborg sogn på Lolland den 14. februar 1804 som ældste søn af berider Hans Christensen (1775- 1824) og Mette Madsdatter (1775-ca. 1850). Begge tjente adelsfamilien Reventlow, først på Brahetrolleborg på Fyn, hvor de blev gift i maj 1803, herefter på Pederstrup. Kort efter fæstede de Dalbygården i nabosognet Birket af greven og det var næppe tilfældigt at deres børn fik fornavnene: Frederik, Christian, og Ditlevmine! Lensgreven på Pederstrup, Frederik Christian Ditlev Reventlow (1748-1827) så sit grevskab på Lolland som et stort politisk og kulturelt laboratorium til brug for arbejdet som Danmarks statsminister 1797-1813, ved gennemførelsen af de store landboreformer 1787-1788 og skoleloven af 1814. Skoleloven byggede bl.a. på erfaringerne fra lærerseminariet i Vesterborg, der startede i 1801 som et af landets første og det var sandsynligvis her Christian Ludvig mødte den senere så kendte Rasmus Sørensen (1799-1865), da denne i 1816-1819 uddannede sig til lærer og senere blev lærer på Brandstrup skole på Lolland 1821-1827. I hvert fald brevvekslede de to lige siden, både da Rasmus Sørensen i 1840'erne blev politisk leder for bondebevægelsen, venstrefløjen i datidens politiske spektrum og agitator for fattiges udvandring til Wisconsin. Selv blev den unge Christian Ludvig i første omgang forpagter på Engeslund gods ved Maribo og giftede sig i 1829 med Elisabeth Biering. Men landbrug var næppe hans primære interesse og i 1833 fæstede han i stedet Stokkemark kro og blev desuden postekspeditør i byen. Det med postekspeditionen hang muligvis sammen med at svigerfaderen, Hans Jørgen Biering (1775-1835) var postmester i Nysted mens hans bror, Christian Adolph Biering (1772-1838) havde samme job i Stubbekøbing.

Elisabeth Marie Sophie Biering blev født i Aastrup præstegård på Falster i 1804 hvor hendes farfar Christian Henrik Biering (1729-1804) havde været præst siden 1761. Præsten var kendt viden om for sine latinske digte, musik, salmer - samt kritik af regeringen, særligt når det gjaldt landbrugspolitik. Præsten og hans sønner arbejdede derfor aktivt for effektiviseringen af landbruget gennem udskiftning, grøftning og dræning samt nye afgrøder – ikke mindst udbredelsen af kartoffeldyrkning på Falster. Alt i en munter ånd som beskrevet af digteren B.S. Ingemann (1789-

1862), der selv var præstesøn fra Torkilstrup på Falster, en nær ven og beslægtet med præstefamilien i Aastrup. Han fortæller om dem i sine erindringer:

I overensstemmelse med denne sin Livsbetragtning [at leve efter Naturen] lod han [Christian Henrik Biering] sine voksne Sønner [Biering havde 15 børn] gifte sig jo før jo heller og beholdt dem alle med deres stedse voksende Familier i sit Hus, til der efterhånden kunde åbne sig nogen selvstændig levevej for dem. Hans Præstegård var således bleven et hjem som patriarkernes, og der kom årlig flere og flere Vugger, som gjorde Dansepladsen i Storstuen noget indskrænket. Hvor der var Hjerterum var der dog altid Rum, og for fremmede Gæster fandtes der altid endnu Plads. Man kunne aldrig komme i noget gladere Hus..

På denne glade og overfyldte præstegård boede både Elisabets far og mor. Faderen, Hans Jørgen Biering (1775-1838) var barn nr. 8 af de 15. Moderen, Jørgine Marie Jæger (1774-1842) enke efter nr. 3, Niels Peter, der døde i Vestindien 1795. Dette familiesammenhold gjorde det også naturligt at flere fra familien, herunder Elisabeths to ugifte søstre – Nielsine Petrine (1800-1866) og Jørgine Halvordine (1808-1855) fulgte med til Amerika i 1847. Begge blev i øvrigt ved samme lejlighed gift. Nielsine nogle dage før afrejsen, Jørgine kort efter ankomsten. Store dele af rejsegruppen i 1847, måske de fleste, kan således føres tilbage til et tæt netværk af familie- og venneforbindelser på Lolland og Falster.

Hvorfor rejste de til Amerika?

At C. L. Christensen havde gæld var måske den direkte anledning, men næppe den eneste grund til at han rejste til Amerika. Andre før ham var taget af sted enkeltvis eller nogle få sammen pga. gæld, kærestesorg eller eventyrlyst, kromanden fra Stokkemarke derimod ønskede at oprette en dansk koloni i USA. Ideen havde han puslet med i flere år og han havde i januar 1844 som sognerådsformand svaret på en generel forespørgsel fra regeringen om almuens vilkår, hvor han i et længere indlæg beskrev ”husmands- og arbejderklassens slette vilkår her i sognet, som i resten af landet” og som løsning foreslog: ”At regeringen vil søge at lette og sikre emigration, for at den alt for stærke konkurrence til næringsvejene ... kan formindskes. Størst fordel for Fædrelandet om udvandrerne kunne anlægge danske kolonier” Det ”henstilles derfor til kongen om han i sin visdom måtte finde det passende at erhverve land i et tempereret klima hvor danske landmænd kunne nedsætte sig”.

Både C. L. Christensen og andre oppositionelle begyndte dog hurtigt at tvivle på den enevældige regerings reformvilje. Den 8. november 1845 søgte kongen tvært i mod at stoppe agitationsarbejde på landet med det så kaldte Bondecirkulære, der forbød mødevirksomhed i landdistrikter og udtrykkeligt var rettet mod Rasmus Sørensen og hans meningsfæller til hvilke kromanden fra Stokkemarke hørte. Hans reaktion synes derfor at have været, at problemet med almuens stigende fattigdom simpelthen ikke lod sig løse i det enevældigt styrede Danmark. Projektet måtte gennemføres i det Amerika, der havde ”Verdens bedste Love, bedste og frieste Indretninger”.

Hertil kom som allerede nævnt, at C. L. Christensen kendte og udvekslede breve med *Lars Jacob Fribert* (1808-1862), jurist og tidligere Dagbladsredaktør i København samt forfatter til den første danske bog om udvandring til Amerika – ”*Haandbog for Emigranter til Amerikas Vest med Anvisning for Overreisen samt Beskrivelse af Livet og Agerdyrkningsmaaden nærmest i Viskonsin*”. Bogen udkom i Norge i 1847, muligvis for at undgå den danske censur, men blev skrevet i ”Nya Uppsala” i Wisconsin. Det var også herfra han skrev og fortalte kromanden i Stokkemarke, at netop nu, 1846, var jord, huse og dyr billigt til salg i den svenske koloni.

Hvad var der i forvejen på stedet?

Det store Wisconsin-territorium mellem Michigan-søen og Mississippis øvre løb rummede endnu i 1836 kun 10.000 indbyggere, men var, efter at der var blevet åbnet for matrikulering og jordkøb i 1847 vokset til mere end 300.000. Det var mere end tilstrækkeligt til at Wisconsin i 1848 kunne erklæres som den 30. stat i USA. De mange nybyggere betød imidlertid også at jord blev en mangelvare i den sydøstlige del af staten, omkring Milwaukee. Christensen fra Stokkemarke ville derfor næppe heller havde kunnet finde plads så tæt på Milwaukee om ikke han havde fået et praj fra Friberg om at den første svenske koloni i Wisconsin "Nya Uppsala" var blevet nedlagt og udbudt til salg.

"Nya Uppsala" blev grundlagt i 1841 af den svenske teolog og præst Gustaf Unonius (1810-1902) der i sin bog "Minnen från en sjuttonårig vistelse i Nordvestra Amerika" (1862) ikke alene beskrev kolonien, men samtidigt leverede langt det vigtigste baggrundsmateriale for Vilhelm Mobergs beskrivelse af Karl Oskar og Kristinas liv i romanen "Indvandrarerna". Meningen med kolonien "Nya Uppsala", der ikke mindst bestod af studiekammerater fra Uppsala universitet, var etableringen af et landbrugskollektiv og svensk kulturcentrum i den nye verden. Deltagerne, teologer, officerer og en enkelt baron havde dog ikke megen landbrugserfaring. Efter 5 års fejlslagne forsøg på at få det hele til at fungere skiltes deltagerne, men Friberg, der havde sluttet sig til kredsen i 1843 som eneste dansker, blev boende og tilkaldte C. L. Christensen i Stokkemarke. Problemet var så, at heller ikke Christensen var særlig landbrugsinteressert. Da han nu pludselig stod med 400 acres (=162 hektar) god og billig landbrugsjord måtte han skaffe sig arbejdskraft. Og hvad var mere nærliggende end at sende bud efter familie og bekendte på Lolland!

Det gik bedre end det var gået for svenskerne, men ikke meget. 22. juni 1848 indeholdt Lolland-Falsters Stiftstidende en længere artikel "*Brev til en håndværker i Stokkemarke Sogn*" hvor C. L. Christensen berettede, at det var godt at slå sig ned så tæt på civilisationen, men at det betød at jordpriserne og lønningerne var meget høje. De sidst ankomne fra Lolland – og det ville i praksis sige de der kom fra egnen omkring Nysted (se listen over deltagere neden for), havde sandt at sige ikke fået deres forventninger opfyldt og var derfor flyttet videre. En vellykket bosættelse krævede nøjagtigt som i Danmark at deltagerne havde rigeligt med kapital. Man skulle derfor hjemme i Danmark være sig for de alt for rosenrøde skildringer om forholdene i Amerika i bøger og aviser. Selv troede han, at frugten af hans beslutning først ville blive høstet af hans børn.

Stedet blev derfor aldrig den danske koloni for fattige landarbejdere han havde forestillet sig inden afrejsen, men i løbet af 1850'erne og 1860'erne opstod der spredte danske bosættelser i en bred omkreds. Ud over jordpriserne skyldtes spredningen også, at der savnedes det samlende punkt som de danske luthersk-evangeliske kirker ofte blev for de danske bosættelser i USA. En sådan kirke blev først etableret i Hartland i 1868 og uden støtte fra C. L. Christensen, der som erklæret fritænder lod sig begrave ikke-kirkeligt da han døde i 1879. De 33 år i Amerika fik han i stedet til at gå med uafsladelig læsning i sit efterhånden vældige bibliotek. Hartlands centrale beliggenhed betød, at mange lagde vejen forbi det altid gæstfrie og diskussionslystne hus. Men de større grupper af udvandrere der fulgte fra Danmark allerede i 1848 og 1852 havde andre rejsemål.

Anden grupperejse 21. marts 1848 fra Danmark til Danmark.

Samtidigt med 1847-gruppens afrejse var Rasmus Sørensen, skolelæreren som vi hørte om oven for, i fuld gang med agitere for ”*hvorfor det vilde være gavnligt, om en del danske bønder og håndværkere udvandrede*” som en del af den lange titel på hans bog fra 1847 lyder. Som tidligere vikingerne, skulle danskere der ikke kunne få fod under eget bord i Danmark, søge jord i det fremmede. Tirsdag den 21. marts 1847, netop den dag hvor enevælden faldt i København og 3-årskrigen startede i Slesvig-Holsten, stod en gruppe på 50 udvandrere fra alle dele af Danmark i Hamburgs havn for at sejle til Amerika. Rigtig mange kom fra Langeland (Stoense, Snøde og Simmerbølle sogne) og nogle fra Lolland (særligt Tågerup og Torslunde sogne nord for Rødby). Rejselederen, Rasmus Sørensen derimod, var imidlertid ikke med. Den politiske omvæltning i København havde pludselig og uventet givet ham muligheder for at få sit politiske program gennemført i Danmark! Han søgte uden held valg til den grundlovs-givende forsamling, men blev valgt til Folketinget 1849-1852 hvor han måtte se sig politisk isoleret. Tiden var ikke moden til at give landarbejdere og husmænd politisk indflydelse og han vendte derfor tilbage til sin oprindelige plan og rejste i april 1852 fra København til Wisconsin for at slutte sig til 1848-gruppen.

Gruppen, der var rejst af sted i marts 1848, havde valgt at slå sig ned i endnu ledige og derfor billigere områder i Wisconsin 100-150 kilometer nord for det sted hvor kromanden og hans familie boede. De nye danske bosættelser fandt sted i det område mellem Winnebago-søen og Green Bay, der siden blev blandt et af de stærkeste danske bosættelsesområder i Amerika. Det var da også her at en koloni for første gang fik navnet: *Denmark* - grundlagt af langelændere i 1848. Under 3-årskrigen standsede den danske udvandring, men kom i gang igen efter krigens afslutning fra 1852. Samme år, 1852, startede imidlertid en helt ny og meget større udvandringsbølge fra Danmark der skulle blive den dominerende i 1850'erne og første halvdel af 1860'erne. Mormonerne indledte deres grupperejser til det forjættede land i Utah – ”Zion”.

Tredje grupperejse 20. December 1852 fra Danmark til Zion

20. december 1852 gik 294 danske udvandrere om bord på dampskibet ”Obotrit” der førte dem til Kiel. Udvandrere fra alle dele af Danmark var repræsenterede, særligt fra Nordjylland, Bornholm og København, men også fra Falster kom der mindst 24 (flest fra Falkerslev sogn). Man sejlede via Hamburg til Hull i England og videre fra Liverpool om bord på ”Forest Monarch” til New Orleans. Turen fortsatte med hjuldampere op ad Mississippi til Keokuk i det sydøstligste Iowa og endelig herfra den 21. Maj 1853 til fods (!) til Utah. Salt Lake City blev nået 30. september 1853, men af de oprindeligt 294 udvandrere der var startet fra København mere end 9 måneder før, var der nu kun 243 tilbage. 71 døde undervejs og opvejedes kun lidt af at 20 blev født på turen. Overlevende og nyfødte blev i hvert faldt sendt sydpå til Sanpete Valley, hvor danske indvandrere lige siden udgjorde hovedstammen i bosættelserne i Ephraim, Manti og Spring City. Rejsen er grundigt beskrevet af lederen, John E. Forsgren (1816-1890), men har med et tab på næsten 25 % af deltagerne været forfærdelig, også efter datidens målestok. Det afholdt dog ikke andre fra at tage af sted og i 1850'erne var 2.898 mormoner af i alt 3.749 danske indvandrere til USA.. I 1860'erne ca. 5.000 mormoner ud af i alt 18.000 danske indvandrere. Mormonudvandringen tyndede ud fra og med 1870'erne, mens flere og flere fulgte i C. L. Christensens og Rasmus Sørensens fodspor. I første omgang til Wisconsin, siden stadig længere vestpå for at få billig jord. Men om dette kan læses nærmere i min artikel – Udvandringen fra Maribo amt 1850-1914 i denne årbogs 2009-udgave side 5-43. Her skal det blot nævnes at det C. L. Christensen og Rasmus Sørensen havde

agiteret for i Danmark i 1840'erne: et fristed for den fattigste del af den danske almue i Amerika ikke lykkedes. Det gjorde det derimod i første omgang for mormonerne, men med store menneskelige omkostninger.

Konklusion

Som det vil ses, startede udvandringen fra Lolland-Falster omkring 25 år før den store stormflodskatastrofe 13. november 1872, hvor store dele af øerne forsvandt under vand. Det er ellers den begivenhed der af mange anses som årsagen til at der udvandrede langt flere fra Lolland-Falster end fra Danmark i gennemsnit. Det er imidlertid ikke tilfældet, for mens udvandringen i årene før stormfloden er meget kraftig, falder den til næsten ingenting i årene umiddelbart efter 1873-1879. Først i 1880'erne stiger udvandringen kraftigt og når for både Norden og Nord-Tysklands vedkommende sit absolutte højdepunkt i 1882. Det skyldes at udvandringen fra og med slutningen af 1860'erne foregår i nøjagtig samme takt som fra resten af landet, helt bestemt af de internationale økonomiske konjunkturer. Man udvandrer til USA når det kan betale sig i form af højere lønninger og lavere jordpriser end dem man havde hjemme i Danmark og bliver hjemme når fremtidsmulighederne tegner sig lysere her.

Når udvandringen ikke desto mindre er større fra Lolland-Falster end andre steder fra, skyldes det, at den blev sat tidligere i gang på Lolland-Falster (samt Langeland, Bornholm og Nordjylland) af enkeltpersoner. Kromanden fra Stokkemark, skolelæreren fra Vesterborg seminarium – eller mormonmissionærene kommer ind i billedet som igangsættere. Når de første udvandrere er taget af sted fra en egn og kan skrive hjem om hvor godt det går, følger flere efter fra samme egn. Det er nemlig helt afgørende at man møde nogle man kender og hvis sprog man forstår når man når frem.

Almuens vilkår derimod var næppe værre på Lolland-Falster end andre steder i landet. Tvært i mod må der have været et vist overskud der har gjort, at man havde penge til rejsen og til den første tid efter man nåede frem. Men hertil og ikke mindst kom, at den politiske og/eller religiøse bevidsthed greb stærkere fat her end mange andre steder. Først og fremmest den helt grænseoverskridende ide, i et statisk landbrugssamfund: at man kunne forbedre sine egne og navnlig sine børns vilkår ved at udvandre til fremmede verdensdele. Man kan derfor næppe kalde Lolland, Falster, Langeland og Bornholm som udkantsområder dengang, men det blev måske en voksende trussel, at de mest initiativrige forlod landsdelene uden at blive erstattet af andre.

Henning Bender

BILAG:

De i alt 19 deltagerne i den første grupperejse til USA august-november 1847

Kilder: Afgangslister kirkebøgerne; ankomstlister Castle Garden – www.castlegarden.org

(1846: Christensen, Christian Ludvig (1804-1879), kromand og sognerådsformand, Wisconsin)

Stokkemarke, Lolland:

Biering, Elisabeth (1804-1884), krokone, Wisconsin

Christensen, Carl Edvard (1830-1890), 17, søn af ovennævnte

Christensen, Hans Jørgen (1835-1909) 12, søn

Christensen, Niels Peter, (1837- 191?), 9, søn

Christensen, Christian Henrik, 7, søn

Christensen, Georg Valdemar, 5, søn

Christensen, Eline Martha, 3, datter

Techau, Nielsine Petrine (født Biering), 47, (1800-1866) krokonens ældste søster

Techau, Joachim Heinrich, 39, gift 8. August 1847 i Maribo med Nielsine Petrine

Clausen, Frederikke Juliane, 22, mejerske på Knuthenlund

Biering, Jørine Halvordine 39 (født 1808-1855) krokonens yngste søster. (blev i 1850 gift med Charles Baland (f København 1820) - blev i 1856 medstifter af en vegetar-koloni i Kansas, Allen county.

Øster Ulslev, Lolland:

Jacobsdatter, Ane Magdalene, 21, kokkepige i præstegården

Madsen, Hans Jørgen, 30, tjenestekarl

Madsdatter, Bodil, 32, tjenestepige

Herritslev, Lolland:

Christensen, Rasmus, 46, skrædder

Jensdatter, Dorte, 45, hans kone

Rasmusdatter, Laurens Margrethe, 14, deres datter.

Rasmussen, Jens Peter, 18, skræddersvend

Nielsen Gatt, Christen, 31, gårdbestyrer

Deltagere fra Lolland og Langeland – anden grupperejse til USA marts-juli 1848

Kilde: Afgangslister kirkebøgerne.

Torslunde, Lolland

Schritzemeier, Peter Frederik, 42, Skrædder og husmand

Johansdatter, Ane katrine, 36, hustru

Schritzemeier, Hanne, 12

Schritzemeier, Marie, 10

Schritzemeier, Johannes, 6.

Schritzemeier, Grethe, 3.

Tågerup, Lolland

Rasmussen, Peter, 31. Tjente i præstegården

Hansdatter, Inger, 28, Tjente i præstegården

Stoense, Langeland

Gottfredsen, Niels Hansen, 34, tømrer – ”Konge af Danmark, Wisconsin”

Hjorth, Laurentine, 34, hustru – ”Dronning af Danmark, Wisconsin”

Hjorth, Frederik Rasmussen, 22, kunstdrejer

Olufsdatter, Anne Marie, 24, tyende

Jensen, Kristen, 41, arbejdsmand

24 deltagere fra (Lolland)-Falster i den tredje grupperejse til USA december 1852 – oktober 1853

Kilder: afgangslister kirkebøgerne; John E. Forsgrens kompagni (1853) www.lds.org/churchhistory/library/pioneercompany samt www.familysearch.org/eng/default.asp

Falkerslev, Falster

Andersen, Wilhelm Ove (36) 1818-1904, Smed i Falkerslev
Andersen, Henriette Laurentze Berntzen (31) 1822-1895
Andersen, Anders Christian (9), 1844-1916
Andersen, Maren Christine (8) ca. 1845
Andersen, Peter Henrik (7) 1845-1903
Andersen, Frederik Vilhelm (2), 1851-1922
Andersen, Hannah (0) 1853-1928 (født undervejs 22. Maj)
Larsen, Hans (35) 1817-1905, stedsøn af gårdmand Hans Danielsen
Madsen, Ane Marie (33)
Thomsen, Anders (22) 1831-1919, stedsøn af gårdmand Peder Thomsen
Jørgensen, Karen Elizabeth (30), tjenestepige hos gårdmand Ole Jensen

Gundslev, Falster

Poulsen, Anders (36) 1817-1901, Daglejer og husmand
Poulsen, Bodil Katrine Larsen (32) 1820-1886
Poulsen, Anne Katrine (12) 1840-1921
Poulsen, Karen Kirstine (8) 1844-1927
Poulsen, Niels Peter (3) 1850-1918

Eskilstrup, Falster

Justesen, Lars Alexander (34) 1818-1868, gårdmand og skrædder
Justesen, Karen (37) 1816-1866
Justesen, Rasmus Larsen (11) 1842-1917
Justesen, Hans Peter (9) 1843-1929
Justesen, Ludvig (1)

Falster uden sted

Berthelsen, Peder Christian (25)
Jensen, Karen Marie (3)
Olsen, Karen (41)

Lolland uden sted

Rasmussen, Lars (14)

Antal der de følgende 4 år nåede Utah fra Lolland-Falster:

1854: 64
1855: 23
1856: 116
1857: 96

Litteratur:

Bender, Henning: Udvandringen fra Maribo Amt 1850-1914, Lolland-Falster Årbog 2009, s. 5-43
Eidevall, Gunnar: Vilhelm Mobergs Emigrant Epos (Stockholm 1974).
Jeppesen, Torben Grønnegaard: Danske pionerer i Wisconsin, Fynske Minder 2004, s. 67-85
Jørgensen, Steffen Elmer: The Early Emigration from Lolland-Falster (Odense 1987)
Jørgensen, Steffen Elmer: Sjælekamp og Udvandring, 1066, 1994, 1. S. 13-21
Mulder, William: Homeward to Zion. The Mormon Migration from Scandinavia (Minneapolis 1957)

Orr, William J.: Rasmus Sørensen and the Beginnings of Danish Settlement in Wisconsin (Madison 1982)
Pedersen, Erik Helmer: Drømmen om Amerika (København 1985)
Simonsen, Asger Th.: Husmandskår og Husmandspolitik i 1840'erne (København 1977)
Vig, P.S.: Danske i Amerika (Minneapolis 1908)